

21. 2. 2014

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Ceníky a sazebníky podnikatelů - jsou pro spotřebitele vždy závazné?

Dnes se jedná o zcela standartní situaci. Spotřebitel podepíše podnikateli smlouvu, jejíž součástí jsou i jeho obchodní podmínky, když současně se spotřebitel zavazuje také k tomu, že v budoucnosti bude hradit různé položky v souladu s jakýmsi ceníkem či sazebníkem, řekněme jim nadále jen ceník či ceníky. Problém je však v tom, že spotřebitelé s takovými ceníky často vůbec nebyvají řádně seznámeni a že tato skutečnost je obecně dosti přehlížena, což je v této době, kdy je trendem snaha zvyšovat ochranu spotřebitele na všech „frontách“, přinejmenším k zamyšlení.

Dnes se jedná o zcela standartní situaci. Spotřebitel podepíše podnikateli smlouvu, jejíž součástí jsou i jeho obchodní podmínky, když současně se spotřebitel zavazuje také k tomu, že v budoucnosti bude hradit různé položky v souladu s jakýmsi ceníkem či sazebníkem, řekněme jim nadále jen ceník či ceníky. Problém je však v tom, že spotřebitelé s takovými ceníky často vůbec nebyvají řádně seznámeni a že tato skutečnost je obecně dosti přehlížena, což je v této době, kdy je trendem snaha zvyšovat ochranu spotřebitele na všech „frontách“, přinejmenším k zamyšlení.

Ve svém prvním letošním příspěvku zde na epravu.cz nazvaném „*Překvapivé klauzule v obchodních podmínkách aneb Kam kráčíš, ochrana spotřebitele?*“ se autor zabýval tím, jaké problémy a otázky přináší § 1753 nového občanského zákoníku (dále jen „NOZ“). Ačkoliv se pak tento druhý příspěvek taktéž obchodním podmínkám věnuje, jedná se o trochu jiný problém, který se týká nejen smluv uzavřených po 31.12.2013, ale i smluv data dřívějšího.

Ze všech možných situací a účastníků si problém názorně demonstrováme třeba na úvěrové smlouvě mezi spotřebitelem a podnikatelem, nebankovním subjektem. Spotřebitel tuto podepíše a výslovně bere na vědomí, že součástí smluvního vztahu se stanou i obchodní podmínky, které byly ke smlouvě přiloženy a s nimiž se tak mohl seznámit. Potud vše v pořádku. Jenže v obchodních podmínkách je následně napsáno něco v tomto smyslu: „*Spotřebitel se zavazuje věřiteli v souvislosti s úvěrovou smlouvou hradit veškeré položky uvedené v jeho ceníku. Tento ceník spotřebitel najde na www.abcdef.cz.*“ Aby pak vše bylo názornější, představme si také, že smlouva byla uzavřena za současné fyzické přítomnosti obou stran, například u spotřebitele doma. Smlouva je podepsána a spotřebitel si nějaké vázanosti ceníkem buď vůbec nevšimne, nebo mu stejně není předán, protože ho věřitel u sebe nemá.

A pak už je vše jen otázkou času a konkrétní situace. Spotřebitel je například v prodlení a jsou mu posílány různé upomínky, chce změnit něco v úvěrové dokumentaci, chce úvěr předčasně splatit, prostě cokoliv. A věřitel za to najednou požaduje různé platby o různé výši, to vše s odkazem na ceník, který spotřebitel před podpisem smlouvy neviděl. Je pro něho tento vůbec závazný? Stranou potom samozřejmě ponechme skutečnost, že podnikatel během úvěrového vztahu ceník a obchodní podmínky ještě jednostranně mění, to je téma na samostatnou knihu.

Ust. § 273 odst. 1 již neplatného obchodního zákoníku například říkalo, že „*část obsahu smlouvy lze určit také odkazem na všeobecné obchodní podmínky vypracované odbornými nebo zájmovými organizacemi nebo odkazem na jiné obchodní podmínky, jež jsou stranám uzavírajícím smlouvu známé nebo k návrhu přiložené.*“ Budeme-li potom ceník považovat za jisté prodloužení obchodních

podmínek, stal se v našem případě součástí smlouvy? Asi nikoliv, neboť jej ani nevypracovaly dotčené organizace a ani nebyl stranám, resp. jedné straně, znám či alespoň přiložen. Otázkou však je, lze na ceník nahlížet jako na obchodní podmínky? Pokud si běžnou spotřebitelskou smlouvu rozdělíme na dvě základní části, totiž tu individuální, která se pokaždé mění (údaje o spotřebiteli, druh kupovaného zboží, výše úvěru apod.) a tu pokaždé stejnou a neustále se opakující (obchodní podmínky), dojdeme k závěru, že ceník má jednoznačně znaky části druhé. Navíc dnešní ceníky si často nezadají s obchodními podmínkami „čistokrevnými“, když nejednou samy obsahují složité texty a právní konstrukce včetně různých výjimek, nemluvě o tom, že právě na jejich základě musí spotřebitelé platit konkrétní a mnohdy dosti vysoké částky. Když si potom uvědomíme, že toto pravidlo platilo, resp. stále platí, mezi podnikateli, nedávalo by smysl, kdyby mělo být popřeno ve vztahu ke slabší straně, tj. spotřebiteli. Podle názoru autora se proto nelze na jednu stranu tvářit, že ceník je závaznou součástí smlouvy, na jejímž základě musí spotřebitel platit konkrétní částky, a zároveň tvrdit, že by měl být něčím jiným než součástí obchodních podmínek, tedy jakousi třetí částí spotřebitelské smlouvy, na níž nedopadají žádná pravidla.

Ačkoliv je dle zrušeného obchodního zákoníku úvěrová smlouva tzv. absolutním obchodem, nelze přehlédnout, že je taktéž smlouvou spotřebitelskou a tudíž na ni dopadají i různá ochranná ustanovení z jiných právních předpisů, např. z občanského zákoníku, zákona o spotřebitelském úvěru či třeba zákona o ochraně spotřebitele (viz např. vazba přes § 262 odst. 4 obchodního zákoníku). Co se týče občanského zákoníku, ten například ve svém § 56 odst. 3 písm. h) říká, že „*nepřípustná jsou zejména smluvní ujednání, která zavazují spotřebitele k plnění podmínek, s nimiž se neměl možnost seznámit před uzavřením smlouvy.*“ Navíc podle jeho § 55 se nebylo možno odchýlit od zákona v neprospěch spotřebitele, když není důvod, aby toto neplatilo i pro odchylku od § 273 odst. 1 obchodního zákoníku. V tomto směru lze však pro úplnost dodat, že zmínka o § 55 občanského zákoníku je stejně tak trochu nadbytečná, neboť sám obchodní zákoník považuje svůj § 273 za ustanovení kogentní.

Vzhledem k jednotnosti právního řádu je však třeba hledět i na právo veřejné, když není žádný zvláštní zájem na tom, aby jedno a to samé jednání bylo v pořádku dle jednoho zákona a dle druhého nikoliv. Co by totiž na takový postup podnikatele řekl zákon o ochraně spotřebitele, jenž ve svém § 12 odst. 1 stanoví, že podnikatel je „*povinen informovat v souladu s cenovými předpisy a přímo použitelným předpisem Evropských společenství spotřebitele o ceně prodáváných výrobků nebo poskytovaných služeb zřetelným označením výrobku cenou nebo informací o ceně výrobků či služeb jinak vhodně zpřístupnit.*“? Podíváme-li se na praktické uplatňování tohoto ustanovení dozorovými orgány, vidíme, že například obyčejní prodejci musí mít v obchodech veškeré zboží již před samotným jednáním o koupi řádně označeno cenovkami, aby se spotřebitel mohl kvalifikovaně a rychle rozhodovat. Pokud by tak neučinili, vystavovali by se pokutě od České obchodní inspekce. Zde lze ostatně připomenout notoricky známé rozhodnutí Městského soudu v Praze ze dne 2.3.2006 ve věci 11 Ca 203/2005, podle něhož „*povinnost prodávajícího informovat spotřebitele o ceně výrobků podle § 12 zákona o ochraně spotřebitele je splněna jen tehdy, pokud jsou poskytované informace spotřebiteli přístupné okamžitě bez toho, že by byl nucen činit jakýkoliv úkon směřující ke zjištění ceny konkrétního výrobku.*“ V tomto směru by opět nedávalo smysl, kdyby tomu právě se službami podnikatele poskytujícího úvěr mělo být jinak. I zde by měl spotřebitel vědět již při uzavírání smlouvy to, jaké částky za budoucí služby svého věřitele zaplatí, aby mohl výhodnost dané nabídky okamžitě zhodnotit a případně porovnat s jinými. Protože podnikatelům v takových případech v zásadě nic nebrání, aby ceník přiložili, je namísto minimálně přemýšlet i o porušení zákona o ochraně spotřebitele, jakožto zákona převážně veřejnoprávního.

Celá situace by se samozřejmě mohla měnit v závislosti na konkrétním případě, například pokud by taková smlouva byla uzavírána přes internet. Zde v praxi při „*proklikávání se*“ smlouvou také vidíme různé odkazy, nicméně spíše zde můžeme mít za splněné to, že obchodní podmínky a ceníky nám

jsou „známy nebo přiloženy.“ Na rozdíl od situace navozené výše jsme totiž v takovou chvíli u počítače a seznámení se s ceníkem pro nás může být otázkou jednoho jediného kliknutí. Nakonec lze v krátkosti uvést, že stěžejní závěr tohoto příspěvku, totiž potřeba důslednějšího seznamování spotřebitelů s ceníky, se nebude příliš měnit ani s účinností NOZ, když podstata většiny výše citovaných relevantních ustanovení právního řádu bude zachována i nadále. Výše uvedené závěry pak podporuje mj. i nový § 1799 NOZ, podle něhož platí, že „doložka ve smlouvě uzavřené adhezním způsobem, která odkazuje na podmínky uvedené mimo vlastní text smlouvy, je platná, byla-li slabší strana s doložkou a jejím významem seznámena nebo prokáže-li se, že význam doložky musela znát.“

JUDr. Martin Hout,
oddělení spotřebitelských úvěrů
Kancelář finančního arbitra

[*] článek obsahuje osobní názory autora, nikoliv Kanceláře finančního arbitra

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)
- [Jak fungují plánovací smlouvy v reálných situacích \(2. díl\)](#)